

ΒΙΒΛΙΟ ΙΙΙ: ΚΕΦ. 71

- 1 **71.** Αφού λοιπόν έκαμαν αυτό και κάλεσαν σε συνέλευση τους Κερκυραίους, (τους) είπαν ότι αυτά (δηλαδή ο φόνος των δημοκρατικών αρχηγών) ήταν ό,τι το καλύτερο (δηλαδή για τους Κερκυραίους) και δεν επρόκειτο με κανέναν τρόπο να υποδουλωθούν από τους Αθηναίους, και στο εξής μένοντας ουδέτεροι να μη δέχονται κανέναν (από τους δυο εμπολέμους) παρά μόνο (αν εμφανίζονταν) μ' ένα πλοίο, μεγαλύτερη όμως παρουσία πλοίων να τη θεωρούν εχθρική. Και αφού μίλησαν, ανάγκασαν (τους Κερκυραίους) να επικυρώ-
- 2 σουν την πρότασή τους. Στέλνουν επίσης και στην Αθήνα πρέσβεις αμέσως για να δώσουν εξηγήσεις για όσα έγιναν πως ήταν συμφέροντα (για τους Αθηναίους) και να πείσουν αυτούς που είχαν καταφύγει εκεί να μην κάνουν καμιά εχθρική ενέργεια, για να μην υπάρξει καμιά αντίδραση (αντεκδίκηση).

➡ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ, ΙΙΙ. 71

- 71 §1. δράσαντες δέ... τήν γνώμην – δράσαντες, ξυγκαλέσαντες μτχ. χρον. – ὅτι... εἶη, (ὅτι)... ἂν δουλωθεῖεν (ειδ. προτ.), δέχεσθαι, ἡγεῖσθαι αντικείμενα στο εἶπον (με τη διαφορά ότι στην περίπτωση των ειδ. προτ. το ρήμα είναι λεκτικό, ενώ στην περίπτωση των απαρ. είναι κελευστικό). Η ευκτ. εἶη χωρίς το ἂν ως αναφερόμ. στο παρελθόν, ενώ η ευκτ. δουλωθεῖεν με το ἂν ως αναφερόμ. στο μέλλον. – ἀλλ' ἢ (= εἰ μή, πλήν). Denniston, 27. – νηϊ δοτ. συνοδ. – τὸ πλέον αντικ. στο ἡγεῖσθαι.
- §2. πέμπουσι δέ... γένηται – διδάξοντας, πείσοντας μτχ. τελ. – περί τε τῶν πεπραγμένων εμπρόθ. προσδ. αναφ. – πράσσειν αντικ. στη μτχ. πείσοντας. – μηδέν σύστ. αντικ. στο πράσσειν. – ὥς ξυνέφερε ενν. τὰ πεπραγμένα ειδ. προτ. αντικ. στη μτχ. διδάξοντας. – τοῖς Ἀθηναίοις ενν. αντικ. στο ξυνέφερε. – ὅπως... γένηται πρότ. τελ.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ, ΙΙΙ. 71

1. **δράσαντες... ξυγκαλέσαντες**· στις ενέργειες αυτές δεν προέβησαν μόνοι τους οι πέντε Κερκυραίοι ευπατρίδες, όπως υπονοεί το αρχαίο σχόλιο (ad loc.), αλλά με τη βοήθεια και άλλων ολιγαρχικών ιδίως από εκείνους που ήταν αιχμάλωτοι στην Κόρινθο.
 - **ταῦτα καὶ βέλτιστα... δέχεσθαι**· μετά το αιματηρό πραξικόπημα οι ολιγαρχικοί συγκάλεσαν την εκκλησία του δήμου και εκτιμώντας αφενός την κατάσταση, όπως είχε διαμορφωθεί, υποστήριξαν πως ό,τι έγινε ήταν εξαιρετικά συμφέρον για την Κέρκυρα, γιατί μηδενίζονταν πια οι πιθανότητες υποδούλωσης του νησιού στους Αθηναίους· αφετέρου έδωσαν την κατευθυντήρια γραμμή της εξωτερικής πολιτικής: υιοθέτηση ουδετερότητας υπό όρους – πράγμα που σήμαινε την κατάργηση της αμυντικής συμφωνίας με την Αθήνα, χωρίς όμως ολοσχερή διάρρηξη των δεσμών με τη μεγάλη αυτή δημοκρατική δύναμη.
 - **ἐπικυρώσαι ἤνάγκασαν**· οι ολιγαρχικοί ασκώντας ψυχολογική πίεση και εκβιάζοντας τους Κερκυραίους, τους ανάγκασαν να επικυρώσουν το νέο ψήφισμα που καθόριζε την εξωτερική πολιτική του νησιού. Έτσι καταργείται ένα από τα βασικότερα στοιχεία της δημοκρατίας: η ελεύθερη λήψη αποφάσεων από το λαό.
2. **πέμπουσι... πρόσβεις**· άλλη διπλωματική ενέργεια των Κερκυραίων αριστοκρατικών ήταν να στείλουν αμέσως πρεσβεία στην Αθήνα· το περίεργο είναι ότι δεν αναφέρεται αντίστοιχη ενέργεια προς την πλευρά της Σπάρτης.
 - **περί τε τῶν πεπραγμένων... πράσσειν**· η πρεσβεία που αναχώρησε για την Αθήνα είχε αναλάβει διπλό ρόλο: να εξηγήσει και να πείσει φυσικά τους Αθηναίους ότι η νέα πολιτική κατάσταση που διαμορφώθηκε στην Κέρκυρα συνέφερε και αυτούς τους ίδιους, και επίσης να πείσει τους δημοκρατικούς Κερκυραίους, που είχαν καταφύγει στην Αθήνα, να μην υπονομεύσουν με τις ενέργειές τους την καινούργια πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε στην πατρίδα τους.
 - **ὅπως μή τις... γένηται**· αίτημα των ολιγαρχικών ήταν να μην επιχειρηθεί τώρα πια καμιά αντίδραση (αντιπραξικόπημα) στην κατάσταση που διαμορφώθηκε. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι ολιγαρχικοί προχωρούν στον αντικειμενικό στόχο τους με διπλωματική ευελιξία: προβάλλουν την ουδετερότητα ως την πιο ενδεδειγμένη και

συμφέρουσα για τον τόπο τους εξωτερική πολιτική· ακυρώνουν έμμεσα την επιμαχία Κέρκυρας και Αθήνας με τη σκόπιμη διάταξη που περιέλαβαν στο ψήφισμά τους, να μη δέχονται παρά μόνο ένα αθηναϊκό ή σπαρτιατικό πλοίο· στέλνουν εσπευσμένα πρεσβεία στην Αθήνα (όχι στη Σπάρτη, γιατί η νέα κατάσταση ήταν προφανώς ευνοϊκή γι' αυτήν)· προσπαθούν ν' αποτρέψουν αντιδραστικές ενέργειες των συμπολιτών τους – δημοκρατικών, που είχαν καταφύγει στην Αθήνα.

- Η νέα εξουσία που εγκαθιδρύεται στην Κέρκυρα μετά την εξουδετέρωση της βουλής και την αιματηρή επικράτηση της συνωμοσίας αποκαλύπτει αντιφάσεις και αντινομίες στις ενέργειες και επιλογές της – πράγμα που ανακαλεί παλιές συνήθειες των ολιγαρχικών, ξεπερασμένες όμως τώρα ενόψει των νέων συγκυριών και πραγματικοτήτων.

Στον τρόπο λειτουργίας των θεσμών οι ολιγαρχικοί:

α) συγκαλούν τη συνέλευση του κερκυραϊκού λαού, προς την οποία ένωσαν στην ουσία περιφρόνηση και μίσος¹.

β) παρουσιάζονται στη συνέλευση απολογούμενοι για τις πράξεις τους και εξαγγέλλοντας καινούργια εξωτερική πολιτική, την οποία αναγκάζουν το λαό να τη δεχτεί·

γ) προφανώς θέλουν να δείξουν ότι δεν κατέλυσαν το πολίτευμα αλλά αντίθετα προσπάθησαν να 'σώσουν' τους θεσμούς και την πατρίδα· ήθελαν με άλλα λόγια να νέμονται την εξουσία αλλά και να μη διακόψουν κάθε σχέση με το δήμο. Μπορούσε όμως ν' αναβιώσουν και να εδραιωθούν παλαιότερα πολιτικά σχήματα που οι καινούργιες συνθήκες τώρα πια τα έχουν ξεπεράσει;

- Στην επιλογή της εξωτερικής πολιτικής οι ολιγαρχικοί:

α) διακηρύσσουν την επάνοδο στο καθεστώς της ουδετερότητας· καταργούν έτσι το ψήφισμα της αμυντικής συμφωνίας (επιμαχίας) που είχαν συνάψει με την Αθήνα και τονίζουν στο λαό ότι αυτό είναι συμφερότερο γι' αυτόν – αφού πλέον δεν κινδυνεύουν να υποδουλωθούν από τους Αθηναίους².

1. Πράγματι τη λαϊκή συνέλευση (άλια) συγκαλούσαν τυπικά στο παρελθόν οι Κερκυραίοι ολιγαρχικοί, απλώς και μόνο για να επικυρώσει τις αποφάσεις της βουλής, της οποίας τα μέλη προέρχονταν από την ανώτερη τάξη.

2. Αξιοσημείωτη είναι η απόφαση των ολιγαρχικών να μη δέχονται κανέναν από τους δύο εμπολέμους στο νησί παρά μόνο διπλωματικές αποστολές με ένα μόνο πλοίο. Προφανώς το μέτρο αυτό στρεφόταν βασικά εναντίον των Αθηναίων που έπλεαν με το στόλο τους στην περιοχή και ενίσχυαν με την παρουσία τους τους δημοκρατικούς Κερκυραίους.

β) ενεργώντας με διπλωματική ευελιξία στέλνουν εσπευσμένα πρέσβεις στην Αθήνα για να υποστηρίξουν ότι η τροπή που πήραν τα πράγματα δεν ζημιώνει δήθεν τους Αθηναίους και για να πείσουν τους συμπατριώτες τους που είχαν καταφύγει εκεί να μην υποκινήσουν καμιά εχθρική ενέργεια που θα είχε οδυνηρές συνέπειες για την Κέρκυρα.

- Η απόφαση των ολιγαρχικών ν' αποστείλουν αμέσως πρεσβεία στην Αθήνα δείχνει πράγματι διπλωματική ευελιξία και μεγάλη αυτοπεποίθηση, δεδομένου ότι η πολιτική αλλαγή στην Κέρκυρα έθιγε καιρία τα αθηναϊκά συμφέροντα, ενώ αντίθετα ευνοούσε τα συμφέροντα της Σπάρτης:

α) οι ολιγαρχικοί δεν ήθελαν επ' ουδενί να εξαγριώσουν την Αθήνα –που ήταν τότε υπερδύναμη και θαλασσοκράτειρα– αλλά αντίθετα να την εξευμενίσουν εφησυχάζοντάς την ότι η νέα εξουσία στην Κέρκυρα δεν πρόκειται να βλάψει τα συμφέροντά της (εύστοχη ενέργεια διπλωματικού ελιγμού).

β) η παράτολμη πρωτοβουλία των ολιγαρχικών να στείλουν πρέσβεις στην Αθήνα ύστερα από το αιματηρό πραξικόπημα που έκαμαν στην Κέρκυρα και τις άλλες αντιδημοκρατικές τους δραστηριότητες, δείχνει πράγματι υπέρμετρη αυτοπεποίθηση – που πήγαζε μάλλον από τη βεβαιότητά τους ότι έχουν στο πλευρό τους τη Σπάρτη και όλη την πελοποννησιακή συμμαχία.

γ) εύστοχη επίσης από διπλωματική άποψη ήταν και η απόφασή τους να πείσουν τους Κερκυραίους που είχαν καταφύγει στην Αθήνα να μην αντιδράσουν στη νέα πολιτική πραγματικότητα – με το επιχείρημα της μη πρόκλησης αντεκδικήσεων που θα ήταν ολέθριες για όλο το νησί.

- Αναμφισβήτητα το ολιγαρχικό πραξικόπημα έθιγε τα συμφέροντα της Αθήνας (αντίθετα ευνοούσε εκείνα της Σπάρτης) για τους εξής λόγους:

α) κατάργησε την αμυντική συμφωνία (επιμαχία) Αθήνας-Κέρκυρας, που ήταν το προστάδιο για την πλήρη ένταξη του νησιού στην αθηναϊκή συμμαχία.

β) έπληξε καιρία τα βασικότερα πολιτικά ερείσματα της Αθήνας στο νησί: τη βουλή και τη λαϊκή συνέλευση (άλια) – όπου την περίοδο εκείνη υπερίσχυε και στα δύο αυτά σώματα η δημοκρατική και φιλοαθηναϊκή μερίδα.

γ) εξόντωσε τον πιο ένθερμο φίλο της Αθήνας –τον Πειθία– καθώς και αρκετούς άλλους έγκριτους δημοκρατικούς Κερκυραίους, που ποδηγετούσαν τη φιλοαθηναϊκή παράταξη στο νησί.

δ) έδωσε διαμετρική στροφή στην εξωτερική πολιτική της Κέρκυρας, η οποία απομάκρυνε το νησί από την Αθήνα και το προσανατόλιζε σαφώς προς την πλευρά της Σπάρτης.

